Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-ЖА E. SHARPSTON
представено на 8 май 2012 година[1]

Дело C-44/11

Finanzamt Frankfurt am Main V-Höchst
срещу
Deutsche Bank AG

(Преюдициално запитване, отправено от Bundesfinanzhof (Германия)

„ДДС — Услуги по управление на портфейла — Освобождаване — Основна услуга и акцесорна услуга — Място на доставка“

1. Съгласно Директивата за ДДС[2] някои финансови сделки са освободени от ДДС. Когато доставчикът и получателят на доставката не са установени в една и съща страна, мястото на доставка на банковите и на финансовите сделки е мястото на дейност или местоживеенето на получателя на доставката.

2. Германският Bundesfinanzhof (Федерален финансов съд) иска да се установи как тези правила се прилагат към услуги по управление на портфейла, при които в рамките на избрана от клиента стратегия същият дава на банката свободата да купува и продава ценни книжа от негово име и за негова сметка срещу възнаграждение, изчислено като процент от стойността на ценните книжа. Запитващата юрисдикция иска да се изясни и дали съставните елементи на тези услуги трябва да се разглеждат отделно или заедно, а в последния случай — кой елемент има определящо значение с оглед на квалификацията.

Право на Съюза

3. През 2008 г., процесната данъчна година в главното производство, член 56, параграф 1 от Директивата за ДДС, доколкото е релевантен, гласи:

„За място на доставка на следните услуги за клиенти, установени извън Общността, или за данъчнозадължени лица, установени в Общността, но не в държавата на доставчика, се счита, че е мястото, където клиентът е установил своята дейност или има постоянен обект, за който се доставя услугата или при липса на такова място — мястото на постоянния му адрес или обичайно местоживеене:

[…]

1 — Език на оригиналния текст: английски.

2 — Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7).

д) банкови, финансови и застрахователни сделки, включително презастраховане, с изключение на отдаването под наем на сейфове;

[…]“ [3].

4. Съгласно член 135, параграф 1, букви а)—ж) от Директивата за ДДС държавите членки трябва да освободят редица дейности с финансов характер:

„а) застрахователните и презастрахователните сделки, включително свързаните с тях услуги, извършвани от застрахователни брокери и агенти;

б) отпускането и договарянето на кредит, както и управлението на кредита от страна на лицето, което го отпуска;

в) договарянето или всякакви операции с кредитни гаранции или други обезпечения на парични средства и управлението на кредитни гаранции от лицето, което е отпуснало кредита;

г) сделките, включително договаряне, засягащи депозитни и текущи сметки, плащания, преводи, дългове, чекове и други прехвърляеми инструменти, но с изключение на събирането на дългове;

д) сделките, включително договаряне, засягащи валута, банкноти и монети, използвани като законно платежно средство, с изключение на предметите с колекционерска стойност, тоест монетите от злато, сребро и други метали или банкнотите, които обикновено не се използват като законно платежно средство или монети с нумизматична стойност;

е) сделките, включително договаряне, с изключение на управление и отговорно пазене, с акции и дялове на дружества и сдружения, необезпечени облигации и други ценни книжа с изключение на документи, установяващи права на собственост върху стоки и правата или ценните книжа, посочени в член 15, параграф 2;[4]

ж) управлението на специалните инвестиционни фондове[5] съгласно определенията, дадени от държавите членки;

[…]“.

5. От цитираната разпоредба релевантни в настоящия случай са букви е) и ж)[6]. Съгласно член 135, параграф 1 освободени са и: буква з) доставката по номинална стойност на пощенски, гербови и подобни марки; буква и) залагането, лотариите и другите форми на хазарт; буква й) доставката на сгради и на земята, която заемат; буква к) доставката на незастроена земя, с изключение доставката на земя за строеж; и буква л) отдаването под наем или под аренда на недвижими имоти.

3 — Вж. по-рано член 9, параграф 2, буква д), пето тире от Шеста директива на Съвета от 17 май 1977 година относно хармонизиране на законодателствата на държавите членки относно данъците върху оборота — обща система на данъка върху добавената стойност: единна данъчна основа (ОВ L 145, 1977 г., стр. 1) (наричана по-нататък „Шеста директива“). Вж. понастоящем член 59, буква д) от Директивата за ДДС, която се прилага само за клиентите извън ЕС.

4 — Член 15, параграф 2 визира някои права върху недвижими имоти.

5 — Въпреки че в текстовете на някои езици вместо прилагателното „специални“ е използвано прилагателното „общи“ или „колективни“, тази разпоредба очевидно се отнася само до съвместните фондове (вж. напр. Решение по дело Abbey National, C-169/04, Recueil, стр. I-4027, точка 53 и сл.); вж. и точка 15 по-долу.

6 — По-рано член 13 Б, буква г), точки 5 и 6 от Шеста директива.

6. Член 135, параграф 2, буква г) изключва отдаването под наем на сейфове от последно посоченото освобождаване в член 135, параграф 1, буква л). Следователно тези сделки се облагат с ДДС.

7. През февруари 2008 г. Комисията представи на Съвета предложение за изменение на Директивата за ДДС и предложение за регламент, с който да се определят мерките за прилагане на тази директива, що се отнася до третирането на застрахователните и финансовите услуги[7]. Въпросните предложения, в които се определят термините, използвани с цел да се обозначат финансовите услуги, продължават да се обсъждат в рамките на Съвета, но по тях все още не е постигнато съгласие[8]. При представянето на предложенията Комисията посочи, че определенията на финансовите услуги са остарели и са довели до нееднакво тълкуване и прилагане от държавите членки. Според нея икономическите оператори и данъчните органи са изправени пред много сложно правно положение, различаващи се административни практики и правна несигурност, което пък води до увеличаване на съдебните спорове и на административните разходи.

Национално законодателство

8. По отношение на „сделките с ценни книжа, включително договарянето по тях, с изключение на управление и отговорно пазене на ценни книжа“, и на „управлението на инвестиционни активи съгласно Investmentgesetz (Закона за инвестициите), както и управлението на професионално-съсловни пенсионнозастрахователни учреждения по смисъла на Versicherungsaufsichtsgesetz (Закона за надзора върху застраховането)“, през 2008 г. член 3а, параграф 3 и параграф 4, точка 6, буква а) във връзка с член 4, точка 8, букви е) и h) от Umsatzsteuergesetz 2005 (Закон за данък върху добавената стойност) (наричан по-нататък „UStG“) по същество предвижда, че: i) тези сделки са освободени от ДДС; ii) ако получателят на доставката е данъчнозадължено лице, тя се счита за извършена в мястото на дейност на получателя или в постоянния му обект, според обстоятелствата; и iii) ако получателят на доставката не е данъчнозадължено лице и местоживеенето или седалището му е в трета страна, доставката се счита за извършена в тази страна.

9. Съгласно административни указания, издадени от Федералното министерство на финансите на 9 декември 2008 г., обаче член 3а, параграф 3 и параграф 4, точка 6, буква а) от UStG не се прилага, когато се определя мястото на изпълнение при управлението на активи. В указанията се посочва и че не може да се прави позоваване на член 56, параграф 1, буква д) от Директивата за ДДС, за който няма как да се направи извод, че трябва да обхваща и други освен изброените в него сделки. Що се отнася до освобождаването, съгласно тези указания член 135, параграф 1 от посочената директива е еднозначен и не включва управлението на активи. Следователно управлението на портфейла като единна услуга подлежи на данъчно облагане и не е освободено съгласно член 4, точка 8, буква е) от UStG.

Факти, производство и поставени въпроси

10. Deutsche Bank извършва услуги, в рамките на които инвеститорите ѝ възлагат както да управлява ценни книжа, отчитайки избраната от инвеститора стратегия, по своя преценка и без предварително да получава указания от инвеститора, така и да взима всички мерки, които са целесъобразни при управлението на ценните книжа. Deutsche Bank може да се разпорежда с

7 — Съответно COM(2007) 747 окончателен и COM(2007) 746 окончателен.

8 — Вж. Междуинституционално досие 2007/0267(CNS) на http://register.consilium.europa.eu. В последния доклад на председателството за напредъка във връзка с предложенията за директива и регламент на Съвета по отношение на третирането на застрахователните и финансовите услуги за целите на облагането с ДДС (Документ 18650/11 на Съвета от 14 декември 2011 г.) е изразено както известно задоволство за вече постигнатия напредък, така и решимост да продължат усилията за постигане на общо съгласие.

ценните книжа от името и за сметка на инвеститора. Инвеститорът плаща годишно възнаграждение в размер на 1,8 % от стойността на управляваните активи, което се състои от две части — 1,2 % от посочената стойност за управлението на активите и 0,6 % от стойността на активите за покупката и продажбата на ценни книжа. Възнаграждението включва и воденето на сметките и депозитите, както и допълнителните разходи за придобитите инвестиционни дялове. Инвеститорите редовно получават отчет за развитието на процеса по управление на активите и имат право да прекратят поръчката по всяко време, с незабавно действие.

11. При подаването на декларацията си за ДДС за май 2008 г. Deutsche Bank приема, че съгласно член 4, точка 8 от UStG предоставените от нея услуги във връзка с управление на ценни книжа са освободени от ДДС, що се отнася до предоставените услуги на инвеститори в Германия и в останалата част на ЕС, а съгласно член 3a, параграф 4, точка 6, буква а) от UStG предоставените услуги на инвеститори, установени на територията на други страни, са необлагаеми. Данъчният орган не възприема това становище и във връзка с това понастоящем пред Bundesfinanzhof е образувано ревизионно производство.

12. Bundesfinanzhof пита:

„1. Управлението на активи — ценни книжа (управление на портфейла), от данъчнозадължено лице срещу възнаграждение, при което това лице взима самостоятелно решение дали да закупи и продаде ценни книжа и изпълнява това решение с покупката и продажбата на ценните книжа, освободено ли е от данъчно облагане

— само като управление на специални инвестиционни фондове общо за няколко инвеститори, по силата на член 135, параграф 1, буква ж) от Директива 2006/112/ЕО, или и

— като индивидуално управление на портфейла за отделни инвеститори, по силата на член 135, параграф 1, буква е) от Директива 2006/112/ ЕО (сделка, която се отнася до ценни книжа, или като договаряне при такава сделка)?

2. При определянето на основната и на съпътстващата доставка какво значение има критерият, съгласно който за клиентите съпътстващата доставка представлява не цел сама по себе си, а начин да ползват при най-добри условия основната услуга на доставчика, по отношение на отделното фактуриране на съпътстващата доставка и на възможността съпътстващата доставка да бъде извършена от трето лице?

3. Включва ли член 56, параграф 1, буква д) от Директива 2006/112/ЕО само посочените в член 135, параграф 1, букви а)—ж) от Директива 2006/112/ЕО доставки, или той включва и управлението на активи — ценни книжа (управление на портфейла), дори ако последната разпоредба не се прилага към тази сделка?“.

13. Deutsche Bank, германското правителство, нидерландското правителство и Комисията представят писмени становища. Данъчният орган, Deutsche Bank, германското правителство, правителството на Обединеното кралство и Комисията представят устните си становища в съдебното заседание от 1 март 2012 г.

Анализ

Предварителни бележки

14. Безспорно е, че разглежданите услуги не са „управление на специални инвестиционни фондове“ по смисъла на член 135, параграф 1, буква ж) от Директивата за ДДС.

15. Тази разпоредба се отнася до съвместните фондове, в които са обединени голям брой инвестиции, разпределени в различни ценни книжа, които могат да бъдат ефективно управлявани с оглед оптимизиране на резултатите, и в които фондове индивидуалните инвестиции могат да бъдат сравнително малки; посочените фондове управляват инвестициите си от свое име и за своя сметка, докато всеки инвеститор притежава участие (един или повече дялове) във фонда, но не и самите инвестиции във фонда. От друга страна, разглежданите услуги като цяло са свързани с активите на отделното лице, като общата стойност на тези активи трябва да е сравнително висока, за да бъде управлението им доходоносно; лицето, което управлява портфейла, купува и продава инвестиции от името и за сметка на инвеститора, който остава собственик на отделните ценни книжа, докато договорът е в сила, а и след неговото изтичане.

16. Безспорно е и че съответните ценни книжа не са нито „документи, установяващи права на собственост върху стоки“, нито „права или ценни книжа, посочени в член 15, параграф 2“, сделките с които съгласно член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС не са освободени. Споменатите услуги не се свеждат и само до отговорно пазене на ценни книжа, за което също не е предвидено освобождаване.

17. Централен за първите два въпроса е проблемът дали разглежданите услуги са „сделки“ с ценни книжа, „включително договаряне, с изключение на управление“, освободени по силата на член 135, параграф 1, буква е).

18. От акта за преюдициално запитване и от становището на самата Deutsche Bank е видно, че тези услуги попадат в три категории, които могат да бъдат обобщени като: а) вземане на решение, въз основа на експертни знания и наблюдение на пазарите, какви ценни книжа трябва да бъдат закупени или продадени и кога; б) изпълнение на тези решения с фактическата покупка или продажба на ценните книжа[9]; и в) редица по-скоро административни услуги, свързани с държането на ценните книжа.

19. С първия въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали категориите а) и б), разглеждани като цяло, са освободени съгласно член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС. За отговора на този въпрос е необходимо да се провери и дали тези услуги „в общи линии представляват едно обособено цяло, което изпълнява специфичните и съществени функции на услугата, описана в тази разпоредба“[10].

20. С втория въпрос — и пак с цел да се установи дали е възможно освобождаване съгласно член 135, параграф 1, буква е) — запитващата юрисдикция иска да бъдат дадени насоки относно съдебната практика във връзка с третирането по ДДС на свързани услуги в случаите, когато едната доставка може да се разглежда като „основна“, а другата(другите) — „като акцесорна“, така че заедно да се считат за една-единствена доставка[11]. Както личи от формулировката му,

9 — Безспорно е, че самите покупки и продажби са „сделки […] с […] ценни книжа“, освободени съгласно член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС. Разглежданата в случая услуга се състои в извършването на сделки за сметка на клиента.

10 — Вж. напр. Решение на Съда по дело Swiss Re Germany Holding, C-242/08, Сборник, стр. I-10099, точка 45 и цитираната съдебна практика).

11 — Вж. напр. Решение на Съда от 10 март 2011 г. по дело Bog и др. (C-497/09, C-499/09, C-501/09 и C-502/09, Сборник, стр. I-1457, точка 54 и цитираната съдебна практика).

въпросът изглежда засяга предимно съотношението между услугите от категория а) и б) по-горе, за които Deutsche Bank начислява отделни такси. Мотивите на акта за преюдициално запитване обаче навеждат на мисълта, че националната юрисдикция се интересува и от услугите по категория в), таксите за които изглежда се включват в тези, фактурирани за категории а) и б).

21. Тези два проблема очевидно са тясно свързани. Те по същество дори могат да се разглеждат като един-единствен въпрос. Ето защо най-напред ще ги разгледам заедно, като проуча един от аспектите на въпрос 1 и отговоря на въпрос 2. След това ще се занимая с основния проблем по въпрос 1, а накрая — с въпрос 3, който се отнася до друга норма от Директивата за ДДС.

Съотношение между описаните услуги (въпроси 1 и 2)

22. Всички участници в производството, представили писмено становище, са съгласни, че управлението на портфейла, така както е описано в акта за преюдициално запитване, следва да се разглежда като само една икономическа операция или поне да се третира по еднакъв начин по ДДС, като се изхожда от основната доставена услуга. Те приемат, че посочената услуга може да бъде разделена на отделни елементи, като структуриране на портфейла, анализ на пазарите, покупка и продажба на ценни книжа, водене на счетоводство и т.н., но според тях предлаганият „продукт“ включва всички тези услуги, а клиентът има интерес да получи една-единствена доставка, а не няколко съставляващи я услуги. На следващо място, те са съгласни, че чисто административният елемент на услугата има второстепенно или съпътстващо значение и не би трябвало да влияе върху цялостната квалификация.

23. Споделям това мнение.

24. Съгласно постоянната съдебна практика, когато дадена сделка се състои от съвкупност от елементи, трябва да бъдат отчетени всички обстоятелства, за да се определи дали са налице две или повече различни доставки или само една доставка. Макар че обикновено всяка сделка трябва да бъде считана за самостоятелна и независима, сделката, която от икономическа гледна точка се състои само от една доставка, не бива изкуствено да се раздробява, за да не се нарушава функционирането на системата на ДДС. Освен това при определени обстоятелства множество формално самостоятелни доставки, които могат да бъдат извършени отделно, трябва да се считат за една-единствена сделка, когато те не са независими. Налице е само една доставка, когато i) два или повече елемента от нея са толкова тясно свързани, че образуват отделна, неделима икономически доставка, която би било изкуствено да се раздробява или ii) при която един или повече елементи представляват основната доставка, а други елементи са съпътстващи. По-специално, една доставка е акцесорна на дадена основна доставка, когато за клиентите тя представлява не цел сама по себе си, а начин да се ползва при най-добри условия основната услуга на доставчика. Въпреки че националната юрисдикция е тази, която трябва да определи каква е фактическата обстановка в съответния случай, Съдът може да даде на посочената юрисдикция указания относно тълкуването на правото на ЕС, които да са ѝ от полза при постановяването на решение по делото [12].

12 — Вж. напр. Решение от 27 октомври 2005 г. по дело Levob Verzekeringen и OV Bank (C-41/04, Recueil, стр. I-9433, точки 19—23), Решение от 29 март 2007 г. по дело (Aktiebolaget NN, C-111/05, Сборник, стр. I-2697, точки 21—23), Решение от 2 декември 2010 г. по дело Everything Everywhere (C-276/09, Сборник, стр. I-12359, точки 21—26), Решение по дело Bog и др. (посочено в бележка под линия 11 по-горе, точки 51—55).

25. Запитващата юрисдикция, изглежда, счита, че услугата по покупка и продажба на ценни книжа (която посочих в категория б) в точка 18 и сл. по-горе) щеше задължително да се разглежда като акцесорна към услугата по управление на портфейла (която посочих в категория а), ако в Решение по дело RLRE Tellmer Property[13] Съдът не бе подчертал, че услугата по почистване, която той приема за отделна от отдаването под наем на жилищни помещения, може да бъде предоставена от трето лице и/или отделно фактурирана.

26. Според мен правилният подход е не да се започне с проверка коя от двете посочени от мен услуги в категории а) и б) може да е главна и коя — акцесорна, а по-скоро първо да се проучи дали тези услуги са толкова тясно свързани, че обективно образуват отделна, неделима икономически доставка, която би било изкуствено да се раздробява. Считам, че те са тясно свързани.

27. Германското правителство отбелязва, че в съдебната практика преценката дали два или повече елемента формират една-единствена икономическа доставка, е правена от гледна точка на типичния или на средния потребител[14]. Съгласна съм с този подход. Въпреки че в някои от споменатите решения Съдът използва и думата „обективно“ в този контекст, гледната точка на средния потребител към даден вид доставка е по дефиниция обективен критерий в сравнение със субективната гледна точка на конкретен клиент към конкретна сделка. Бих добавила, че в Решение по дело Bog и др. Съдът посочва, че трябва да се отчитат „елементите“, които от гледна точка на потребителя имат „по-голяма тежест в качествено отношение“[15].

28. От гледна точка на типичния получател на услуги като разглежданите — лице, което има на разположение значителен капитал за инвестиране, но му липсват времето и/или необходимите експертни умения, за да го управлява адекватно за своя сметка — посочената от мен в категории а) и б) съвкупност от услуги, така както са описани в акта за преюдициално запитване, представлява отделна и неделима доставка.

29. Не твърдя, че услугите в категории а) и б) са толкова неделими, че нито една от тях не може да бъде предлагана отделно. Напротив, инвеститорите, които искат да знаят как най-добре да управляват портфейла си и са готови сами да извършат сделките, могат да потърсят услугите на консултант и след това сами да вземат конкретните решения. Обратно, инвеститорите, които знаят кога и какви покупки и продажби да осъществят, но искат да си спестят усилията по извършване на сделките, могат да възложат на посредник и само последната задача. За разлика от тези две хипотези, предлаганият от Deutsche Bank договор за управление на портфейла, описан в акта за преюдициално запитване, е предназначен за лицата, които търсят единна услуга.

30. В допълнение, въпреки че споменатите услуги е възможно да бъдат предлагани отделно, сами по себе си нито категория а), нито категория б) могат да имат съгласувана цел. Решението коя е най-добрата стратегия при покупката, продажбата или запазването на ценни книжа, не би имало смисъл, ако тази стратегия не бъде изпълнена; аналогично, извършването — или неизвършването, в зависимост от случая — на покупки и продажби, без да е взето разумно и информирано решение, би означавало нещата до голяма степен да се оставят на случайността. Решението да се извърши покупка или продажба, или въздържането от такива, е толкова тясно

13 — Решение от 11 юни 2009 г. (C-572/07, Сборник, стр. I-4983, точки 22—24).

14 — Вж. Решение от 25 февруари 1999 г. по дело CPP (C-349/96, Recueil, стр. I-973, точка 29), Решение по дело Levob Verzekeringen (посочено в бележка под линия 12 по-горе, точки 20 и 22), Решение от 21 юни 2007 г. по дело Ludwig (C-453/05, Сборник, стр. I-5083, точка 17), Решение от 11 февруари 2010 г. по дело Graphic Procédé (C-88/09, Сборник, стр. I-1049, точка 20) и Решение по дело Everything Everywhere (посочено в бележка под линия 12 по-горе, точка 26).

15 — Посочено в бележка под линия 11 по-горе, точка 76. Вярно е, че въпросната констатация се отнася до квалификацията като доставка на стоки или услуги, но според мен този критерий е също толкова релевантен и за квалификацията като една-единствена доставка или като отделни доставки.

свързано с действието, което е или не е предприето въз основа на съвет, че на практика решението и действието обикновено са двете страни на една и съща монета. Ето защо инвеститорите, които нямат необходимите ресурси, действат съвсем разумно, когато възлагат и решението, и изпълнението му на доверено трето лице.

31. Самият факт, че в типовия договор на Deutsche Bank е предвиден отделен процент за услугите в категории а) и б), не променя моето мнение. В Решение по дело RLRE Tellmer Property [16] Съдът не използва отделното фактуриране като критерий за преценката дали налице е/са една-единствена доставка или отделни доставки. Според него това обстоятелство по-скоро потвърждава разликата по същество между отдаването под наем на апартаменти и почистването на общите части на въпросните сгради. Нещо повече, в Решение по дело Bog и др. [17] Съдът подчертава, че когато предприятието за кетъринг доставя ястия, съдове, прибори, маси и съответния персонал, наличието на една-единствена сделка не зависи от това дали то издава само една фактура, която обхваща всички елементи, или отделни фактури за различните елементи. В допълнение, на съдебното заседание Deutsche Bank посочва, че съставното ѝ възнаграждение е разделено по исторически причини, свързани с данъчното облагане на печалбата, така че разделението не отразявало относителната стойност на елементите, формално отразени във фактурата; това обаче е въпрос, който компетентната национална юрисдикция следва да провери.

32. Ако услугите в категории а) и б), обединени заедно, следва да се разглеждат като отделна, неделима икономически доставка, която би било изкуствено да се раздробява — въпреки че при други обстоятелства могат да бъдат доставяни като самостоятелни услуги, — те очевидно представляват основна доставка, спрямо която по-скоро административните услуги, класирани от мен в категория в), са съпътстващи. Видно от преписката по делото, тези услуги включват разходването на средства във връзка със сделки, получаването на лихви от държаните ценни книжа и счетоводното отчитане на двете дейности пред клиента. Те се предлагат заедно с основната услуга за удобство — като начин тази услуга „да се ползва при най-добри условия“, според формулировката на съдебната практика. Ето защо и тези услуги трябва да бъдат предмет на еднакво третиране по ДДС.

33. Въпросът обаче е дали посочените в категории а) и б) услуги, разглеждани като цяло, попадат в приложното поле на член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС.

Квалификация на услугите с оглед на член 135, параграф 1, буква е) (въпрос 1)

34. Deutsche Bank и Комисията твърдят, че разглежданите услуги са освободени съгласно член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС; според данъчния орган, германското, нидерландското правителство и правителството на Обединеното кралство те не са освободени. Становищата се отнасят, inter alia, до принципите, които уреждат тълкуването на Директивата за ДДС, и в този контекст — до целта на разглежданото освобождаване като един от случаите на освобождаване на финансови сделки.

35. Съгласно постоянната съдебна практика случаите на освобождаване по членове 131—137 от Директивата за ДДС са самостоятелни понятия от правото на Съюза, чиято цел е да бъдат избегнати различията при прилагането на системата на ДДС между различните държави членки. Използваните формулировки подлежат на стриктно тълкуване, тъй като случаите на освобождаване са изключение от общия принцип, според който всяка доставка на услуги, извършена възмездно от данъчнозадължено лице, се облага с ДДС. Тълкуването им обаче трябва да е съобразено с преследваните цели и да отговаря на изискванията на принципа на

16 — Вж. бележка под линия 13 по-горе.

17 — Посочено в бележка под линия 11 по-горе; вж. точка 57 и цитираната съдебна практика.

данъчен неутралитет, залегнал в основата на системата на ДДС, който не допуска сходни доставки, конкуриращи се помежду си, да се третират различно от гледна точка на ДДС[18]. Следователно правилото за стриктно тълкуване не означава, че използваните формулировки трябва да бъдат тълкувани по начин, който би лишил случаите на освобождаване от тяхното действие[19].

36. Нито в съображенията към Директивата за ДДС, нито в съображенията към предхождащата я Шеста директива, нито в историята на създаване на тези директиви могат да се открият ясни насоки за търсения ефект с освобождаването на финансовите сделки, посочени в член 135, параграф 1, букви б)—ж) от Директивата за ДДС (по-рано член 13 Б, буква г), точки 1—6 от Шеста директива). Съдът обаче е постановил, че целта е да се намалят трудностите, свързани с определянето на данъчната основа и на размера на подлежащия на приспадане ДДС, както и да се избегне повишаването на разходите по потребителските кредити[20]. Целта на предвиденото в член 135, параграф 1, буква ж) освобождаване на сделките, свързани с управлението на специални инвестиционни фондове, е по-конкретно да се улеснят дребните инвеститори по отношение на инвестициите в ценни книжа посредством предприятия за инвестиране. Тази разпоредба има за цел да гарантира данъчния неутралитет на общия режим на ДДС при избора между преките инвестиции в ценни книжа и тези, които се извършват чрез предприятия за колективно инвестиране[21].

37. Съдът не е изразявал сходно становище относно специфичната цел на освобождаването по член 135, параграф 1, буква е). Той обаче е очертал обхвата на това освобождаване. За да попадат в него, доставените услуги трябва, разглеждани като цяло, да представляват едно обособено цяло, което на практика изпълнява специфичните и съществени функции на услуга, описана в цитираната норма. Освободени са единствено сделките, които могат да породят, изменят или погасят права и задължения на страните във връзка с ценни книжа, но не и административните услуги, които не изменят това положение, нито пък сделките, които включват предоставянето на финансова информация. Терминът „договаряне“ визира дейността на посредник — лице, което не е страна по договор относно финансов продукт и чиято дейност се различава от договорните престации, които страните по този вид договори обикновено извършват. Дейността по договаряне е услуга, извършвана в полза на една от страните по договора и заплащана от тази страна като отделна посредническа дейност[22].

18 — В областта на ДДС понятието „неутралитет“ се използва в двоен смисъл: от една страна, ДДС е неутрален от гледна точка на последиците му за данъчнозадължените лица, доколкото самите те не трябва да са носители на данъчната тежест; от друга страна, както в настоящия случай, той не трябва да се прилага по различен начин, така че да се наруши конкуренцията между сходни доставки.

19 — Вж. напр. Решение от 10 март 2011 г. по дело Skandinaviska Enskilda Banken (C-540/09, Сборник, стр. I-1509, точки 19 и 20, и цитираната съдебна практика), Решение по дело Everything Everywhere (посочено в бележка под линия 12 по-горе, точка 31 и цитираната съдебна практика).

20 — Вж. Решение по дело Skandinaviska Enskilda Banken (посочено в бележка под линия 19 по-горе, точка 21 и цитираната съдебна практика), заключението на генералния адвокат Jääskinen по това дело (точка 22 и цитираната съдебна практика). В заключението си по дело CSC Financial Services (Решение от 13 декември 2001 г. по дело C-235/00, Recueil, стр. I-10237 (точки 24 и 25 от заключението) генералният адвокат Ruiz-Jarabo приема, че целта е да бъдат освободени „сделките, които поради своята честота и обичайност са централна част от финансовите системи, а следователно и от икономическата дейност на държавите членки“. В литературата е изразено мнение, че при задълбочено проучване на предвидените от Шеста директива случаи на освобождаване се оказва, че те по същество отразяват действащите национални норми (по-специално във Франция) преди 1977 г. — вж. напр. *Amand*, C. *u Lenoir*, V. Pro rata deduction by financial institutions — gross margin or interest? International VAT Monitor 2006, p. 17; De la Feria, R. The EU VAT treatment of insurance and financial services (again) under review. EC Tax Review 2007, p. 74; *Henkow*, O. Financial activities in European VAT. Kluwer Law International, 2008, 87—90.

21 — А именно „специалните инвестиционни фондове“ по смисъла на член 135, параграф 1, буква ж). Вж. Решение по дело Abbey National Carpenter (посочено в бележка под линия 5 по-горе, точка 62). В по-новото Решение от 28 юни 2007 г. по дело JP Morgan Fleming Claverhouse (C-363/05, Сборник, стр. I-5517, точка 45) не са посочени *дребните* инвеститори. В последния доклад на председателството за напредъка във връзка с предложената директива за изменение (вж. бележка под линия 8 по-горе) се посочва, че „[д]руги държави членки застъпват мнението, че освобождаването от облагане следва да се ограничи до инвестиционни фондове, в които се влагат спестявания на дребни инвеститори“.

22 — Вж. Решение по дело CSC (посочено в бележка под линия 20 по-горе, точки 25, 28, 38 и 39 от решението).

38. Направих извод, че процесните услуги, разглеждани като цяло, представляват една обособена съвкупност. Тази обособена съвкупност изпълнява ли описаните в член 135, параграф 1, буква е) специфични и съществени функции? Важно е Съдът да даде ясен отговор. Практиката в отделните държави членки варира силно, което има отрицателни последици за хармонизирането на общата система на ДДС и за конкуренцията в рамките на ЕС.

39. На първо място, що се отнася до естеството на тази „обособена съвкупност“, данъчният орган, германското, нидерландското правителство и правителството на Обединеното кралство считат, че при управлението на портфейла най-важно значение имат експертните умения, които определят структурата на портфейла и са в основата на решението да се закупят, продадат или запазят ценни книжа, според случая. Упражняването на тези умения можело да доведе до сделки, които пораждат, изменят или погасяват права и задължения на страните във връзка с ценни книжа, но посочените сделки просто съпътствали основната функция, а именно да се гарантира желаната възвръщаемост и/или увеличение на стойността на инвестициите на клиента.

40. За Deutsche Bank и Комисията обаче основното при тази услуга са активните покупки и продажби на ценни книжа съобразно избраната стратегия. Въпреки че експертните умения били абсолютно необходими, те били просто предварително условие за тази дейност, като интересът на инвеститора бил необходимите сделки да бъдат извършени. Deutsche Bank добавя, че договорното задължение е да се прилага избраната стратегия, а не да се получава определен доход или да се постигне определено увеличение на стойността. Дори когато било взето решение за временното запазване на ценни книжа, упражняването на експертните умения потенциално все още *можело* да промени правното и финансово положение между съответните страни[23].

41. В съответствие с направения от мен анализ на съотношението между аспектите на съвкупната доставена услуга услугата трябва да бъде разгледана като цяло, за да се определи дали попада в приложното поле на член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС.

42. Част от тази съвкупна услуга включва сделки, които *на практика* пораждат, изменят или погасяват права и задължения на страните във връзка с ценни книжа. Въпреки че останалата ѝ част (прилагане на съответните финансови умения) *може* да доведе до действия, които пораждат, изменят или погасяват такива права и задължения, също толкова възможно е и това да не се случи.

43. Съгласна съм с данъчния орган и изразилите становище правителства, че последната посочена част от услугата определя естеството на съвкупната услуга от гледна точка на клиента. Клиентът, който избира конкретна инвестиционна стратегия, има интерес тя да бъде приложена. Въпросът дали действително са закупувани или продавани ценни книжа, за него е по-маловажен от увереността, че във всеки един момент инвестицията му е структурирана в съответствие с тази стратегия. Той иска да е сигурен, че всички сделки се осъществяват в правилния момент, но и че няма да бъдат извършвани покупки или продажби в случаите, когато е по-добре да не се предприемат действия. Както бе отбелязано в съдебното заседание, фактът, че възнаграждението се базира само на стойността на съответната инвестиция и не се влияе от броя или обема на сделките, които могат да бъдат извършени, потвърждава схващането, че определящо значение има елементът на услугата, свързан с „експертните умения“, а не със „сделките“.

23 — Вж. Решение по дело Skandinaviska Enskilda Banken (посочено в бележка под линия 19 по-горе, точки 31 и 32).

44. На второ място, безспорно е, че макар разглежданите услуги да не попадат в обхвата на член 135, параграф 1, буква ж) от Директивата за ДДС (която освобождава управлението на специални инвестиционни фондове), те по същество са аналог на това управление, но по отношение на индивидуални активи, а не на съвместни фондове. Това единодушие обаче е довело до доводи, които не са в една и съща насока.

45. Според Deutsche Bank и Комисията инвеститорът, който желае активите му да бъдат поверени на лице, което да оперира компетентно с тях, има избор между управление на портфейла от разглеждания вид (поне докато има достатъчно капитал, за да има смисъл от тази услуга) и инвестиране в съвместен фонд (независимо от размера на капитала), като и двете възможности са алтернатива на прякото инвестиране в ценни книжа. Въпреки че редица фактори били в състояние да повлияят върху избора му, различното третиране по ДДС можело да го подтикне да избере варианта, при който не е предвидено данъчно облагане. Това щяло да наруши конкуренцията между сходни услуги в противоречие с принципа на неутралитет на ДДС. Тъй като управлението на съвместните фондове било освободено съгласно член 135, параграф 1, буква ж), а преките инвестиции — съгласно член 135, параграф 1, буква е), индивидуалното управление на портфейла също трябвало да бъде освободено съгласно последната норма.

46. Германското правителство, нидерландското правителство и правителството на Обединеното кралство пък считат, че от изричното освобождаване на *съвместните* инвестиционни фондове задължително следва, че за *индивидуалното* управление на активи действа общият принцип на ДДС, според който всяка доставка на услуги, извършена възмездно от данъчнозадължено лице, се облага с ДДС; от друга страна, те считат, че ако управлението на активи по принцип попада в обхвата на член 135, параграф 1, буква е), то съвместните фондове не биха били изрично освободени в член 135, параграф 1, буква ж). Те също така посочват становището на Съда в Решение по дело Abbey National[24], че целта на освобождаването съгласно член 135, параграф 1, буква ж) е да се улеснят *дребните* инвеститори да инвестират в ценни книжа посредством предприятия за инвестиране; липсвало намерение да се улесни инвестирането на лицата, които имали достатъчно средства, за да използват услугите по управление на портфейла.

47. Въпреки че логиката в основата на позицията на Deutsche Bank и на Комисията ми е съвсем ясна и не смятам предлаганото от тях разрешение за неразумно, съм склонна да приема, че към момента член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС не освобождава услугите по управление на портфейла от разглеждания вид. Възможно е бъдещо изменение да уреди еднозначно въпроса в полза на освобождаване от ДДС, но това е задача на Съвета, в рамките на който предложенията на Комисията все още са предмет на обсъждане[25].

48. Моето становище се основава на следните съображения.

49. На първо място, действително предоставяната услуга, разглеждана като цяло, обхваща сделки с ценни книжа, включително договарянето във връзка с тях. Сами по себе си те биха били освободени съгласно член 135, параграф 1, буква е). Услугата обаче по-скоро се характеризира с другия си елемент, а именно събирането и използването на информация за пазара, съчетано с придобитите по-рано знания и експертни умения, за да могат да се вземат информирани решения във връзка с управлението на всеки портфейл с ценни книжа съобразно индивидуално избраната стратегия. Безспорно последната дейност, ако се разглежда като самостоятелна услуга, не подлежи на освобождаване съгласно член 135, параграф 1, буква е).

24 — Посочено в бележка под линия 5 по-горе, точка 62.

25 — Вж. точка 7 и бележка под линия 8 по-горе.

50. Ето защо, изглежда, няма как да се направи извод, че процесните услуги, разглеждани като цяло, представляват обособена съвкупност, която по същество изпълнява специфичните и съществени функции, описани в тази норма. На пръв поглед приложното поле на член 135, параграф 1, буква е) се свежда до извършването или договарянето на сделки, които могат да породят, изменят или погасят права и задължения на страните във връзка с ценни книжа[26]. Разглежданата в случая услуга представлява *обособена* съвкупност и следователно не може просто да се приравни на един от съставните ѝ елементи. Доколкото обаче определящото в нея е получаването и използването на експертни умения с цел да се вземат информирани решения, това означава, че въпросната услуга не изпълнява специфичните и съществени функции, описани в член 135, параграф 1, буква е).

51. На второ място, трудно е да се направи еднозначно телеологично тълкуване на член 135, параграф 1, буква е), от което да се направи извод, че посочената разпоредба — независимо дали е разглеждана самостоятелно, в контекста на случаите на освобождаване на финансовите сделки или в контекста на пълния списък със случаите на освобождаване по член 135 — трябва да обхваща услуги по управление на портфейла от вида на разглежданите.

52. В самия член 135, параграф 1, буква е) няма никаква насока за неговата цел. Единствената индиция — която обаче не е от полза — е, че сделките с ценни книжа, които са свързани с материални предмети, не подлежат на освобождаване. В решенията си Съдът просто е посочил, че освобождаването се свежда до извършването или договарянето на сделки, които могат да породят, изменят или погасят права и задължения.

53. Що се отнася до общите цели, които според Съда се преследват с освобождаването на финансовите сделки[27], разглежданите услуги изглежда не създават никакви трудности, свързани с определянето на данъчната основа и на размера на подлежащия на приспадане ДДС (за разлика от залегналите в основата сделки с ценни книжа, които са изрично освободени съгласно член 135, параграф 1, буква е), а облагането им не би повишило разходите по потребителските кредити. На следващо място (пак за разлика от залегналите в основата сделки), управлението на портфейла изглежда не е част, по думите на генералния адвокат Ruiz-Jarabo, от „сделките, които поради своята честота и обичайност са централна част от финансовите системи, а следователно и от икономическата дейност на държавите членки“[28]. От друга страна, ако първоначалната цел е била да се запази действащият преди това режим на освобождаване в държавите членки[29], уместно е да се отбележи, че преди 1972 г. управлението на портфейла е подлежало на облагане във всички държави членки учредителки[30].

54. Очевидно от списъка със случаите на освобождаване по член 135, параграф 1, разглеждан като цяло, не може да бъде изведена някаква обща цел. Наред с вече разгледаните „финансови сделки“ въпросните доставки включват най-различни дейности, като доставка на пощенски марки, хазарт, доставка на сгради, отдаване под наем или под аренда на недвижими имоти.

26 — Вж. точка 37 и бележка под линия 22 по-горе.

27 — Вж. точка 36 по-горе.

28 — Вж. бележка под линия 20 по-горе.

29 — Вж. бележка под линия 20 по-горе.

30 — Вж. *Hutchings*, G. Les opérations financières et bancaires et la taxe sur la valeur ajoutée, Commission des Communautés européennes. Collection études, Série concurrence — Rapprochement des législations, No 22, Brussels, 1973.

55. От друга страна, въпреки изложеното от Комисията становище в съдебното заседание, за мен историята на създаване на член 13 Б, буква г), точка 5 от Шеста директива също не внася особена яснота в тази насока. Уговорката „[т]ова освобождаване не обхваща доставките на услуги, свързани с такива сделки“, която не присъства в първоначалното предложение, все пак е включена [31], очевидно по инициатива на Парламента, а впоследствие отново е заличена от Съвета. При липсата обаче на по-ясна насока посоченото може да се тълкува в подкрепа както на едната, така и на другата теза.

56. Ето защо — с оглед на необходимостта случаите на освобождаване да се тълкуват стриктно, тъй като са изключения от общото правило, че всяка доставка на услуги, извършена възмездно от данъчнозадължено лице, се облага с ДДС — не мога да направя извод, че преследваната с член 135, параграф 1, буква е) от Директивата за ДДС цел налага индивидуалното управление на портфейла да се включи в обхвата на случаите на освобождаване, предвидени от този член.

57. Остава все пак въпросът за данъчния неутралитет, съпоставяйки член 135, параграф 1, буква е) и член 135, параграф 1, буква ж).

58. Действително Съдът е постановил, че принципът на данъчен неутралитет, който е залегнал в основата на системата на ДДС, не допуска сходни доставки, които се конкурират помежду си, да се третират различно от гледна точка на ДДС и че освобождаването съгласно член 135, параграф 1, буква ж) има за цел да гарантира този неутралитет при избора между преките инвестиции в ценни книжа и тези, които се извършват чрез предприятия за колективно инвестиране [32].

59. Съгласна съм също, че индивидуалното управление на портфейла се конкурира, поне до известна степен, с тези два начина на инвестиране. Както обаче бе допълнително изяснено в съдебното заседание, изборът на всеки инвеститор — стига същият да притежава достатъчно активи, за да има изобщо избор — може да зависи от съществен брой фактори, а третирането по ДДС е само един от тях [33]. Въпреки че в някои случаи третирането по ДДС може да придобие значение, не е сигурно, че данъчното облагане, което дава възможност за приспадане на платения данък по получени доставки, в крайна сметка задължително ще е по-неизгодно за клиента от освобождаването, при което платеният ДДС по получени доставки ще се включи в цената на услугите без възможност за възстановяване. Както бе отбелязано в съдебното заседание, и управлението на портфейла, и специалните инвестиционни фондове привличат големи инвеститори, които могат да са данъчнозадължени лица с право на приспадане.

60. В допълнение, макар принципът на данъчен неутралитет в областта на ДДС да може да изясни връзката между изричното освобождаване както на преките инвестиции, така и на управлението на съвместните инвестиционни фондове, според мен този принцип няма как да разшири обхвата на даден случай на изрично освобождаване, след като липсва ясен текст в този смисъл. Както германското правителство отбеляза в съдебното заседание, става въпрос не за основен принцип или за норма на първичното право, която може да определи валидността на случай на освобождаване, а за принцип за тълкуване, който трябва да се прилага наред със (и като ограничение на) принципа, че случаите на освобождаване трябва да се тълкуват стриктно. От съдебната практика е видно, че дейностите, които до известна степен са сходни и следователно донякъде се конкурират помежду си, могат да се третират различно по ДДС, ако изрично е предвидено такова различно третиране [34]. Нещо повече, ако всички дейности, които

31 — Вж. предложените изменения в ОВ C 121, 1974 г., стр. 34 и 37.

32 — Вж. точка 36 по-горе.

33 — Аналогията, направена от някои от участниците в производството за разликата между облеклото по поръчка и конфекцията, може до известна степен да онагледи положението на частична конкуренция между двата начина на инвестиране, въпреки че прекалено опростява нещата.

34 — Вж. напр. Решение от 29 октомври 2009 г. по дело NCC Construction Danmark (C-174/08, Сборник, стр. I-10567, точка 36 и сл.) и заключението на генералния адвокат Bot (точки 47—54).

отчасти се конкурират помежду си, трябва да бъдат третирани по един и същи начин от гледна точка на ДДС, в крайна сметка с това биха се премахнали всички разлики при третирането по ДДС, тъй като на практика всяка дейност до известна степен се препокрива с друга. Това (вероятно) би довело до отпадането на всички случаи на освобождаване, тъй като единствената цел на системата на ДДС е да се облагат сделките.

61. От друга страна, според мен доводите на германското и на нидерландското правителство, подкрепени от данъчния орган и от Обединеното кралство — че освобождаването на управлението на съвместните инвестиционни фондове предполага, че за управлението на индивидуалните активи не е предвидено освобождаване, и че ако управлението на активи като цяло попада в обхвата на член 135, параграф 1, буква е), не би имало нужда да се предвижда освобождаване на управлението на съвместните фондове, — са особено убедителни.

62. В съдебното заседание обаче Комисията посочи, че докато управлението на специалните инвестиционни фондове (т.е. аналогът на спорното в настоящия случай управление на портфейла) — според нейното тълкуване — е освободено още с член 135, параграф 1, буква е), то освобождаването съгласно член 135, параграф 1, буква ж) е необходимо, за да се освободят сделки като процесните и да се обезсилят акциите (дяловете) в тези фондове, ако не се търгуват на борсата. Не виждам обаче причина да се приема, че посочените сделки — просто защото са конкретно свързани със съвместните инвестиционни фондове и нямат аналог при индивидуалното управление на портфейла — не са обхванати от освобождаването съгласно член 135, параграф 1, буква е), ако това освобождаване фактически по принцип обхваща услугите по управление на активи, независимо от формата на инвестицията — какъвто би трябвало да е случаят, ако тълкуването на Комисията се доведе докрай.

63. С оглед на изложеното дотук считам, че услуги по управление на портфейла от вида на разглежданите в главното производство не попадат в приложното поле на освобождаването, предвидено в член 135, параграф 1, буква е).

Място на доставка (въпрос 3)

64. Към момента на настъпване на фактите, предмет на главното производство, член 56, параграф 1, буква д) от Директивата за ДДС предвижда, че мястото на доставка на „банкови, финансови и застрахователни сделки“, когато такива се доставят на клиенти, установени извън Общността, или на данъчнозадължени лица, установени в Общността, но не в държавата на доставчика, по принцип е мястото на дейност на клиента или мястото, където той живее.

65. Според Bundesfinanzhof и участниците в производството, представили становища пред Съда, изразът „банкови, финансови и застрахователни сделки“ по смисъла на член 56, параграф 1, буква д) включва всички сделки, изброени в член 135, параграф 1, букви а)—ж). Ако, каквото е моето схващане, услуги по управление на портфейла от вида на разглежданите не попадат в обхвата на нито един от тези случаи на освобождаване, трябва да се провери дали все пак те не попадат в обхвата на член 56, параграф 1, буква д).

66. Почти всички участници в производството, представили становища, са на мнение, че въпросните услуги попадат в обхвата на член 56, параграф 1, буква д). Разсъжденията им се основават на широката формулировка на разпоредбата и на липсата на позоваване на член 135 от същата директива или на друга норма от правото на Съюза, която би могла да ограничи обхвата на тази формулировка.

67. Само германското правителство е на друго мнение. То се позовава на Решение по дело Swiss Re Germany Holding[35], в което Съдът е постановил, че правилното функциониране и еднаквото тълкуване на системата на ДДС изискват понятията „застрахователни сделки“ и „презастрахователни сделки“, които се съдържат в релевантните към съответния момент член 56, параграф 1, буква д) и член 135, параграф 1, буква а) от Директивата за ДДС, да не бъдат определяни различно в зависимост от това дали се употребяват в едната или в другата от тези разпоредби. Според германското правителство тази логика трябва да се прилага по аналогия към „финансовите сделки“. Само такъв подход, прилаган по уеднаквен начин, можел да даде достатъчна правна сигурност, че ще се избегне опасността от двойно данъчно облагане или от необлагане.

68. За мен това становище не е убедително.

69. Мотивите в Решение по дело Swiss Re Germany Holding са свързани с това, че в член 56, параграф 1, буква д) и член 135, параграф 1, буква а) по същество са използвани едни и същи термини от областта на застраховането: съответно „застрахователни сделки, включително презастраховане“ и „застрахователни и презастрахователни сделки“. Тези идентични термини трябва да се тълкуват по уеднаквен начин, за да не се стигне до двойно данъчно облагане или до необлагане. Между „банковите“ и „финансовите“ сделки в член 56, параграф 1, буква д) и сделките, изброени в член 135, параграф 1, букви б)—ж), обаче не може да се направи подобен паралел. В нито една от последните разпоредби не е употребен терминът „банков“ или „финансов“. Изброените там сделки очевидно имат финансов характер и много от тях могат да бъдат извършвани от банки, макар и не само от банки; в допълнение, те изобщо не са изчерпателен списък на всички сделки, които могат да бъдат извършени от банка или да бъдат описани като финансови.

70. На следващо място, ако обхватът на член 56, параграф 1, буква д) съвпадаше напълно с този на член 135, параграф 1, букви а)—ж), разпоредбата не би или почти не би имала смисъл. Всички доставки, които попадат в приложното поле на последната разпоредба, са изрично освободени от ДДС. След като по отношение на тях не може нито да се начисли, нито да се приспадне данък, мястото им на доставка няма почти никакво значение за целите на ДДС.

71. В това отношение на съдебното заседание германското правителство посочи, че след като решението дали да бъде освободена доставката се взема от органите на държавата членка, в която тя е извършена, най-напред трябва да се определи мястото на доставка. Този подход обаче изглежда създава „омагьосан кръг“, доколкото изисква първо да се определи дали съответната доставка е освободена (като се прецени дали тя попада в обхвата на член 135, параграф 1, букви а)—ж), за да се установи впоследствие държавата членка, чиито органи имат компетентността да определят дали доставката е освободена. От друга страна, този подход не отчита факта, че съгласно член 56, параграф 1, буква д) мястото на доставка може да бъде и извън Общността. Във всеки случай изглежда неправдоподобно да се приеме, че законодателят е приел специална норма само за да определи органа, компетентен да обяви дадена доставка за освободена, при положение че последната е освободена във всички държави членки.

72. На последно място, от член 56, параграф 1, буква д) във връзка с член 135, параграф 1, буква л) и параграф 2, буква г) следва, че отдаването под наем на сейфове се включва в обхвата и на „банковите, финансови и застрахователни сделки“ по смисъла на член 56, и на „отдаването под наем или под аренда на недвижими имоти“ по смисъла на член 135.

35 — Посочено в бележка под линия 10 по-горе, точки 31 и 32.

73. От изложеното правя извод, че член 56, параграф 1, буква д) обхваща поне някои сделки, които не са изброени в член 135, параграф 1, букви а)—ж). Въпросът е дали те включват услуги по управление на портфейла от вида на разглежданите.

74. Струва ми се, че с оглед на текста на член 56, параграф 1, буква д) и на практиката на Съда този въпрос трябва да получи положителен отговор. Управлението на портфейла е услуга с финансов характер. Формулировката на член 56, параграф 1, буква д) е широка и изключва от обхвата си само отдаването под наем на сейфове. Съдът нееднократно е постановявал, че член 9, параграф 2 от Шеста директива (пето тире от който съвпада с член 56, параграф 1, буква д) от Директивата за ДДС, приложима в настоящия случай) не би следвало да се тълкува стеснително [36]. Следователно няма защо от обхвата му да бъдат изключвани услуги с финансов характер, с изключение на отдаването под наем на сейфове (ако това изобщо е услуга с финансов характер). Освен това не е необходимо — както отбелязва Комисията, когато подчертава, че самостоятелните понятия в Директивата за ДДС трябва да се тълкуват единствено в контекста на общата система на ДДС — да се търсят насоки в други актове на Съюза, като например Директива 2004/39 [37], цитирана от националната юрисдикция.

Заключение

75. По изложените съображения смятам, че Съдът трябва да даде следния отговор на поставените от Bundesfinanzhof въпроси:

1) Услуги по управление на портфейла от вида на разглежданите в главното производство представляват една-единствена доставка за целите на ДДС.

2) Тези услуги не попадат в приложното поле на освобождаването, предвидено в член 135, параграф 1, буква е) от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност.

3) „Банковите, финансови и застрахователни сделки“ в член 56, параграф 1, буква д) от Директива 2006/112 не се свеждат до изброените в член 135, параграф 1, букви а)—ж) от същата, а включват и услуги по управление на портфейла от вида на разглежданите в главното производство.

36 — Вж. напр. Решение по дело Dudda (C-327/94, Recueil, стр. I-4595, точка 21), Решение по дело Levob Verzekering (посочено в бележка под линия 12 по-горе, точка 34 и цитираната съдебна практика).

37 — Директива 2004/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година относно пазарите на финансови инструменти, за изменение на директиви 85/611/ЕИО и 93/6/ЕИО на Съвета и Директива 2000/12/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 93/22/ЕИО на Съвета (ОВ L 145, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 8, стр. 247).